

Нарядько Галина Яківна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Семанчук Ганна – студентка II курсу, спец. «Менеджмент соціокультурної діяльності» соціально гуманітарного факультету ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ШЛЮБ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНА ЦІННІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ (ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ)

Основоположним елементом будь-якої культури є цінності, які регулюють діяльність, поведінку групи і спільноти. За своєю сутністю цінності – це відносно стійке, соціально зумовлене, вибіркоче ставлення людини до сукупності матеріальних і духовних суспільних благ.

Сьогодні недоцільно обмежуватися традиційним поділом цінностей лише на матеріальні та духовні. Більш виправданим уявляється поділ цінностей на життєві (забезпечення життя людини як біологічної істоти), соціоуніверсальні (породжені соціальним началом індивіда) та соціокультурні. Соціокультурними цінностями названо цінності, які характеризують конкретне суспільство на певному історичному етапі його розвитку. Соціокультурні цінності дають змогу відрізнити одну культуру від іншої, визначають її самобутність, властиву конкретній культурі ментальність, унікальність притаманного їй культурно-історичного досвіду.

Початком, своєрідним корінням, усіх цінностей українського народу є сім'я. І будь-як сім'я починається з укладання шлюбу – одруження. Справа одруження - творення сім'ї - у наших предків мала не лише особистий, а й громадський характер: на підбір пар впливали, зокрема, парубоцькі та дівочі кола (громади), громадська думка, звичаєві норми тощо. Чоловіка вважали

самостійним лише після одруження, тривале парубкування не схвалювалося, а до тих, хто взагалі не одружувався, ставилися зневажливо.

Громадою оцінювався моральний стан і репутація родин молодих. Шлюб практично повсюдно освячувався церквою, кульмінацією чого була взаємна клятва вірності молодих. Як засвідчує М. Стельмах, українцям з давніх-давен був властивий культ домашнього вогнища, культ Роду. Вони мали у своєму пантеоні навіть божества, які опікувалися родиною — Рід і Рожаницю. Людина не мислила власного щастя без сім'ї, без домашнього вогнища — "Без сім'ї — нема щастя на землі".

Українська родина відрізнялася особливостями свого побуту. Іноземці, які відвідували Україну писали: «... українці люблять і пильнують чистоти, для того і в найпростіших хатах у них значно краще, ніж у найбагатших дворян у росіян" [1, с. 137-138].

Особливістю української родини був і залишається естетизм побуту, прикрашання житла, повсякденних засобів праці, обрядових предметів (рушники, писанки тощо), орнаментация одягу. Українська родина з повагою ставилася до народних звичаїв і обрядів, дотримувалася законів гостинності. І хоча весь її побут не був ідеальним(часом схильність до пияцтва, чвари), загалом організація сприяла духовному зміцненню сім'ї, орієнтувала людину на Земне, Високе і Вічне.

За законом, шлюбний вік в сучасній Україні для жінок — 18 років, для чоловіків — 18 років, однак за заявою особи, яка досягла 16 років, за рішенням суду може зареєструвати шлюб, у відповідності її інтересам, і орган державної реєстрації актів цивільного стану зобов'язаний ознайомити осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, з їхніми обов'язками та попередити про відповідальність за приховування перешкод до реєстрації шлюбу.

В Україні шлюбний вік протягом останніх двох десятиліть також зростав, але він і далі є нижчим, ніж в більшості країн Європи і США. Українці вступають у перший шлюб тоді, коли вони ледь скінчили освіту, але ще не набули фінансової незалежності: жінки у 24 роки, чоловіки у нецілих - 28.

Переважно молоді українці одружуються на хвилі почуттів, не замислюючись над матеріальними станом та бажанням мати дітей.

Молоді люди виявляються неготовими до випробувань – до 4 років, за статистикою, розпадається більшість таких шлюбів. Головними причинами є проблеми, що пов'язані з бідністю, алкоголізм, насильство в родині, відсутність навичок вести діалог. На сьогодні в Україні триває тенденція нестійкості шлюбів, яка сформувалася ще в 1970-ті роки, за часів СРСР, коли українці легко одружувалися і легко розлучалися.

Проте останні роки принесли зміни і в цю сферу життя України – на тлі війни більше шлюбів укладалося і було менше розлучень. «Сімейні зв'язки зараз, звичайно, з одного боку, проходять випробування, з іншого боку, вони навіть посилюються. В момент саме таких випробувань населення використовує сімейні зв'язки для виживання, для того, щоб організувати свою життєдіяльність. Саме в таких умовах більше цінується і сімейна солідарність, і сімейна взаємодопомога», – пояснювала цю тенденцію в інтерв'ю Радіо Свобода Людмила Слюсар, яка є провідним фахівцем у справах родини Інституту демографії.

Про Україну можна сказати головне, що не зважаючи на швидкі темпи розвитку суспільства, відмова від багатьох традицій на користь глобальної технологізації, кожен українець зберігає у собі непохитні цінності нашого народу - це відкритість, сім'я, духовність, життя та земля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гмелін Г. Подорожі по Росії/ стародавня література. – Петербург.: 1785. – том 3, частина 1. – 385 с.
2. https://pidruchniki.com/14210923/pedagogika/deyaki_traditsiyni_osoblivosti_ukrayinskoyi_rodini
3. <https://www.radiosvoboda.org/a/29511278.html>